

Met de dialoog onderwijs ontwikkelen

Uitgangspunten dialoog

De dialoog is geen methode, maar meer een verzameling van uitgangspunten en intenties die mensen ondersteunen in het gesprek met elkaar. In een dialoog wordt ervan uitgegaan dat iedereen een deel van de waarheid bezit en dat ieders ervaringen van waarde zijn. Door alle stukjes naast elkaar te leggen en te onderzoeken kun je tot een diepere waarheid komen dan ieder voor zich. In het geval van de leerplandialoog geeft het deelnemers de mogelijkheid gezamenlijk tot een rijker en meer gefundeerd beeld van het gewenste onderwijs te komen door de ervaringen in de groep naast elkaar te leggen. Op basis hiervan kunnen deelnemers hun visie op wat belangrijk is leren formuleren.

Kring

De dialoog gaat over het scheppen van ruimte waarin deelnemers hun ervaringen kunnen onderzoeken. Tijdens de dialoog zitten deelnemers en begeleiders in een kring. Een kring geeft aan dat iedereen gelijkwaardig is in de dialoog en evenveel recht van spreken heeft.

Gesprekssymbool

In de dialoog is het belangrijk dat iedereen de ruimte en de tijd krijgt om over zijn ervaringen te vertellen zonder dat hij of zij onderbroken wordt. Een gesprekssymbool kan hierbij een hulpmiddel zijn. Degene die het symbool, bijvoorbeeld een stok vasthoudt, spreekt. De rest luistert. Dit helpt om beter te luisteren naar wat de spreker te zeggen heeft. Hij of zij hoeft immers niet te reageren. Het gesprekssymbool kan verschillend gebruikt worden. De stok kan rondgaan zodat iedereen de kans krijgt om te spreken. De stok kan ook steeds weer in het midden van de kring gelegd worden nadat iemand uitgesproken is, zodat de volgende die wat wil vertellen of vragen de stok kan pakken.

Tip: Om het gesprek op gang te helpen, kan het helpen om deelnemers vooraf een voorwerp te laten meenemen die voor hen de ervaringen met de bestaande onderwijs symboliseert.

Uitgangspunten op flipover¹

Leg aan het begin van de dialoog de uitgangspunten uit. Als herinnering tijdens het gesprek kunnen de uitgangspunten ook op een flap geschreven worden en opgehangen worden zodat het tijdens het gesprek zichtbaar is voor iedereen.

Werkwijze

Stel een vraag aan deelnemers. Laat het gesprekssymbool rondgaan. Degene die het heeft, mag over zijn ervaringen vertellen. De rest van de groep luistert. Iedereen krijgt de tijd om zijn verhaal te vertellen. Laat vervolgens het gesprekssymbool nog een keer rondgaan of leg het in het midden. Deelnemers kunnen dan hun verhaal aanvullen. Vaak roepen ervaringen van anderen weer nieuwe gedachten op die een aanvulling kunnen zijn op wat eerder verteld is. Na elke ronde vat de begeleider samen wat er gezegd is en controleert of het juist verwoord is.

Voorbeeldvragen voor de drie gespreksrondes:

1. Voor welke leerlingen is een talentenprogramma een uitkomst?
Na de ronde: Gesprekssymbool in het midden. Zijn er aanvullingen?
2. Kun je een beeld schetsen van jouw ideale talentenprogramma?
Na de ronde: Gesprekssymbool in het midden. Zijn er aanvullingen?
3. Wat betekent dat wat gezegd is (collectief) voor het talentenprogramma dat we gaan ontwikkelen?
Na de ronde: Gesprekssymbool in het midden. Zijn er aanvullingen?

¹ Deze lijst met uitgangspunten is gebaseerd op het werk van Kees van Voorberg, dialoogprocesbegeleider.
<http://www.keesvoorberg.nl>

Achtergrondinformatie

Waarom de dialoog inzetten bij leerplanontwikkeling?

Met betrekking tot loopbaanleren zetten Frans Meijers en Marinka Kuipers de dialoog op de kaart. Zij werken met het gedachtegoed van Hubert Hermans. Hij is degene die wetenschappelijk onderzoek heeft gedaan naar de dialoog en wordt gezien als expert.

SLO heeft de ervaring dat het inzetten van de leerplandialoog tot externe consistentie leidt. Kessels zegt hier het volgende over: "Een programma is intern consistent als onder andere de leerdoelen, leerstof, werkvormen, materiaal, evaluatie-criteria en -instrumenten een sterke, logische samenhang vertonen." (Spinnenweb)

"Een programma is extern consistent als de diverse actoren (opdrachtgever, ontwerper, docenten, cursisten en de chefs van de cursisten) gedeelde opvattingen hebben over wat het probleem of doel is dat aan de opleiding ten grondslag ligt en over de werkwijze die naar het gewenste resultaat zal leiden." (Leerplandialoog)

"De externe consistentie blijkt een grotere samenhang met het opleidingseffect te vertonen dan de interne consistentie. De verklaring is dat de externe consistentie een sterkere invloed op de krachtige leerprocessen op en rond het werk heeft dan de interne consistentie. Tevens blijkt dat het ontwikkeltraject van een programma met een grote externe consistentie op zichzelf een belangrijk leerproces vormt voor de organisatie. Het gezamenlijk met de diverse actoren analyseren van de opleidingsnoodzaak, het opsporen van belemmerende en bevorderende factoren op en rond het werk, het overwegen en implementeren van ondersteunende activiteiten en het gezamenlijk zorgdragen voor de uitvoering van het leertraject zijn activiteiten met een grotere educatieve waarde dan het geïsoleerde cursusprogramma uit een catalogus."

